

Small Great Nation

Tredje delrapport:
De højthængende frugter

De højthængende frugter

BØRSEN.

Nina Smith: ”Vi skal begynde at tænke i nye typer af reformer”

Mandag 24.12.2018
Berlingske

Reformerne er brugt op – nye værktøjer efterlyses

Mandag 25.12.2018
Berlingske

Kristian Jensen: De store reformers tid er forbi

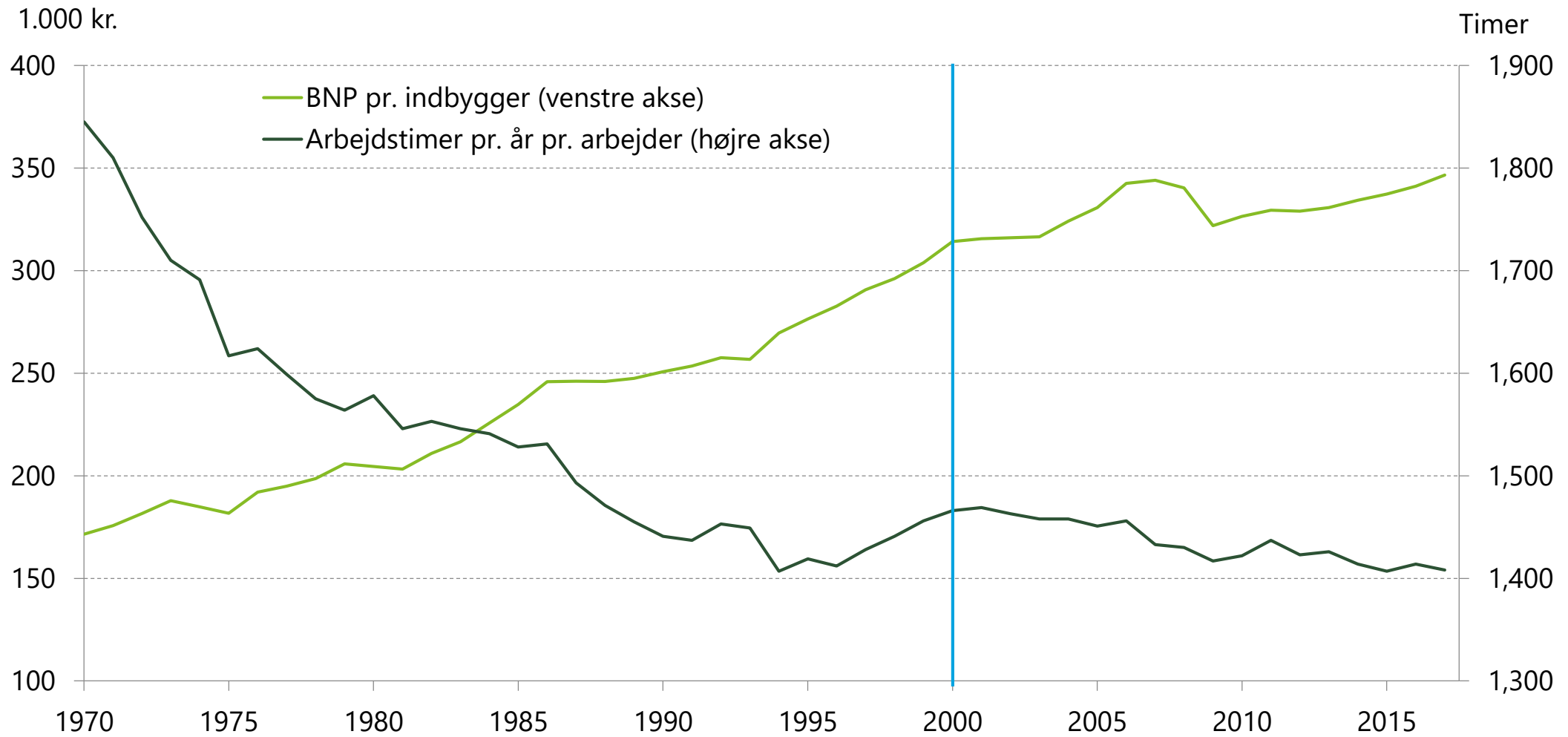
Det kommer vi ind på:

- Holdbarhed?
- Stuekammerateffekter i børnehaven
- Hvem skal vi uddanne flere af?
- Er det de rigtige, som får efteruddannelse?
- Prekariatet – en ny voksende underklasse?
- Stress – en stigende folkesygdom?
- Udenlandsk arbejdskraft: Den stabiliserende effekt
- Er uddannelsesniveaueet for indvandrere til Danmark lavt?
- Konklusion

Er de offentlige finanser nu også holdbare?

Vi arbejder mindre, når vi bliver rigere

En kortere arbejdsuge i 2040

- Hvis velstandsfremgangen bliver konverteret til fritid i samme takt som i 2000 til 2017 ...
- ... vil arbejdsugen blive ca. 2 timer kortere i 2040
- Forværrer den offentlige saldo med 1,4 pct. af BNP pr. år
- Konsekvens: Den langsigtede holdbarhed ryger
- Neutralisering kræver fx yderligere 2½ års højere tilbagetrækningsalder
- Med til at skabe interesse for "de højthængende frugter"

A circular collage of colorful icons representing various fields like science, nature, and education. The icons include a sun, wind turbine, sailboat, raindrops, microscope, beaker, globe, factory, anchor, fish, trees, and people. The colors range from warm oranges and yellows to cool blues and greens.

Stuekammerateffekter i børnehaven

Hvad betyder de andre børn i børnehaven for det enkelte barn?

Jyllands-Posten

11.08.2018 KL. 20:50

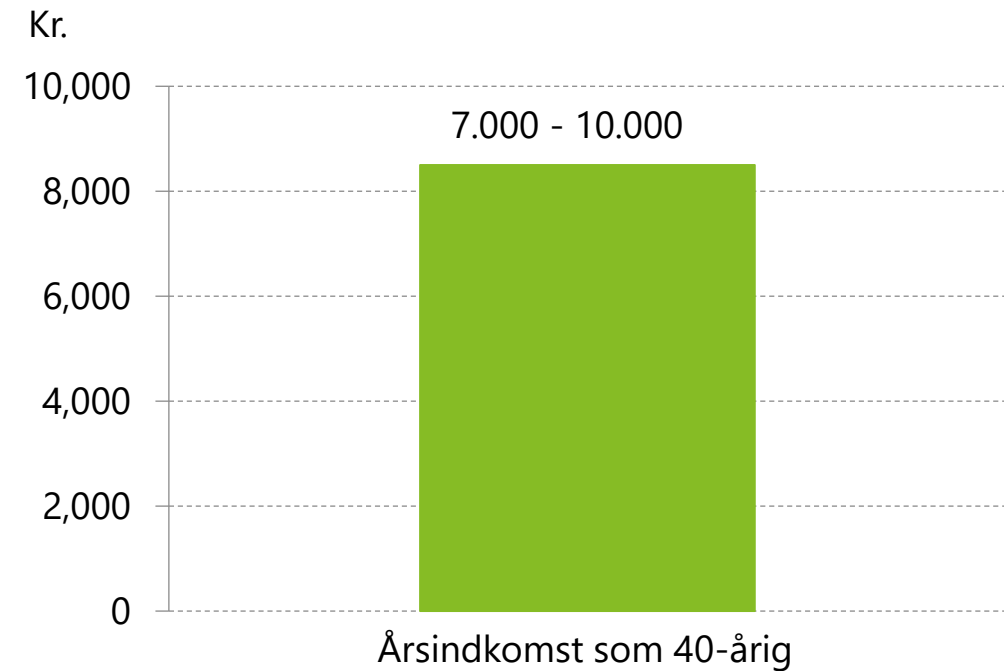
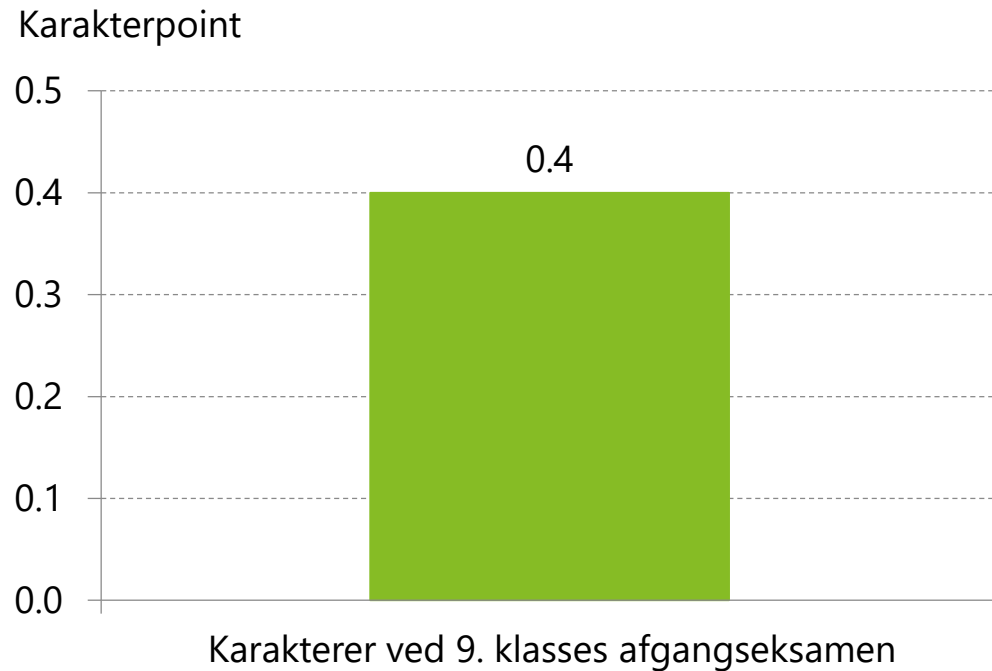
Klassekammeraternes baggrund kan påvirke skoleelever resten af livet

- Gør det samme sig gældende allerede i børnehaven?
- Ressourcestyrke hos forældre afhænger bl.a. af uddannelse og indkomst
- Får man højere karakterer og indkomst, fordi man i børnehaven går sammen med børn af ressourcestærke forældre?
- Ja! I børnehaven, men ikke i vuggestuen
- Vores svar bygger ikke bare på den velkendte sammenhæng, at børn med stærk baggrund ofte går sammen med andre med børn med stærk baggrund

Stuekammeraterne i børnehaven påvirker både uddannelse og indkomst senere i livet

Effekt af at skifte fra gennemsnitlig børnehave blandt de 20 pct. med færrest ressourcerstærke forældre til gennemsnitlig børnehave blandt de 20 pct. med flest ressourcerstærke forældre

Er stuekammerateffekter problematiske?

- Ja: Nogle børn opnår ikke deres fulde potentiale, alene fordi de går i en institution med mange børn fra resourcesvage familier
- Og et voksende problem: Børnehavebørn opdeles i stigende grad efter baggrund
- Politik:
- Allokering af børn?
- Ændret fordeling af økonomiske ressourcer til børnehaver?
- I Finanslovsaftalen for 2019 lægges der op til, at der kan ansættes ca. 475 flere pædagoger i institutioner med en høj andel af børn fra sårbare og udsatte familier
- Vores analyse kan ses som understøttende for den type af tiltag
- Et skridt på vejen

Hvem skal vi uddanne flere af?

Traditionel tilgang:

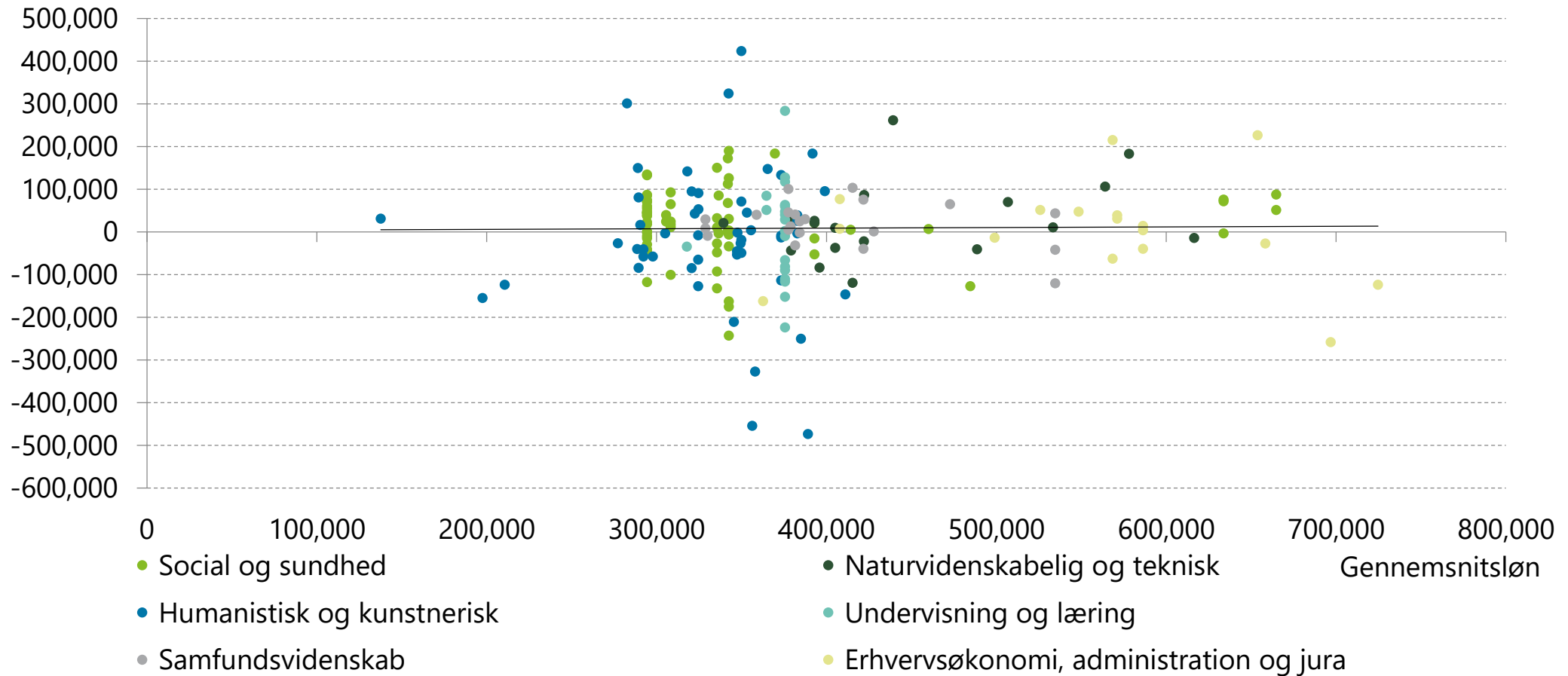
- Samfundsøkonomisk afkast $\approx$ løn før skat; afspejler produktivitet
- Så vi skal vel uddanne flere af dem, der får en høj løn og færre af dem, der får lav løn?
- Fejlbetragtning: Man skal sammenligne med det relevante alternativ ...
- ... og det er forskelligt for forskellige uddannelser!

Vores tilgang:

- "Den marginale ingeniør" ville have en indkomst under alle omstændigheder
- Afkastet ved, at vedkommende netop bliver ingeniør, er *forskellen* mellem ingeniørlønnen og den løn, vedkommende ellers ville have fået: *Merafkastet*
- Vi ser på 194 studier med adgangsbegrænsning i perioden fra 1996-2004
- Sammenligner indkomst 13 år efter for akkurat optagne og akkurat ikke optagne

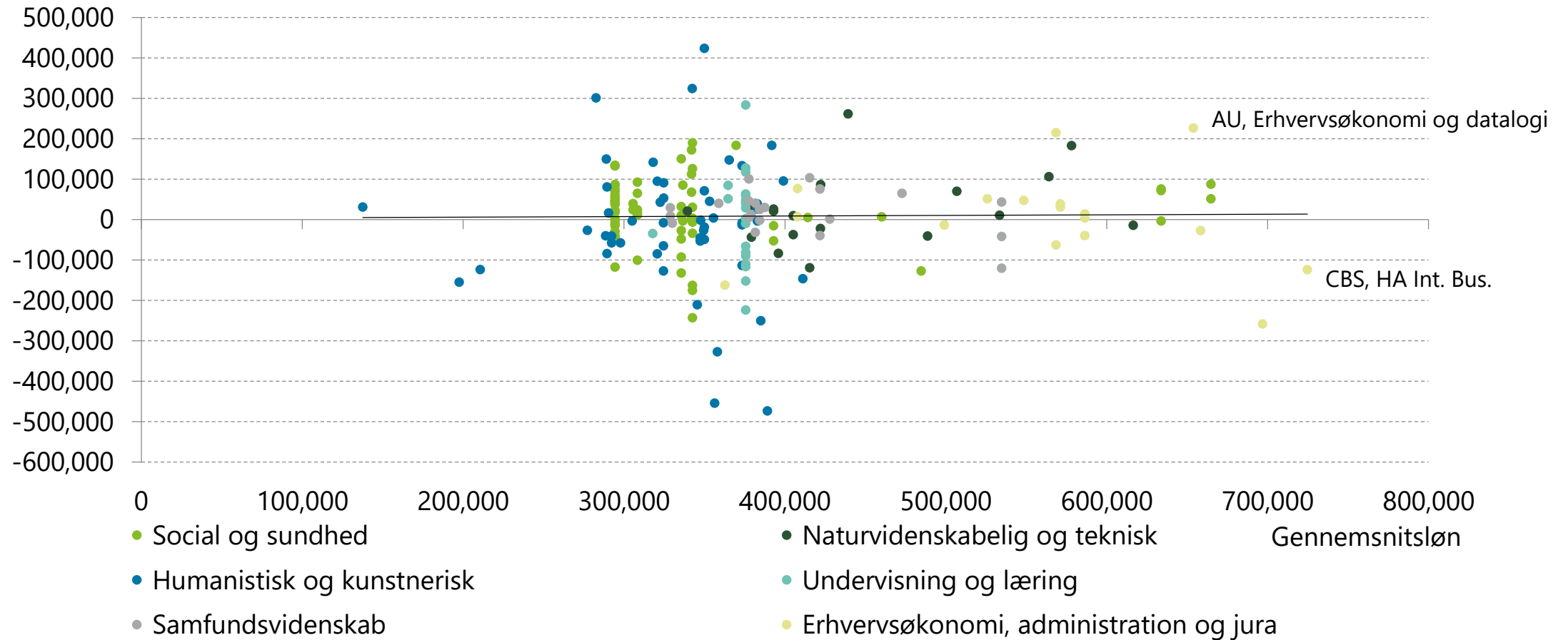
Afkast for akkurat optagne afhænger ikke af gennemsnitsløn

Privatøkonomisk afkast

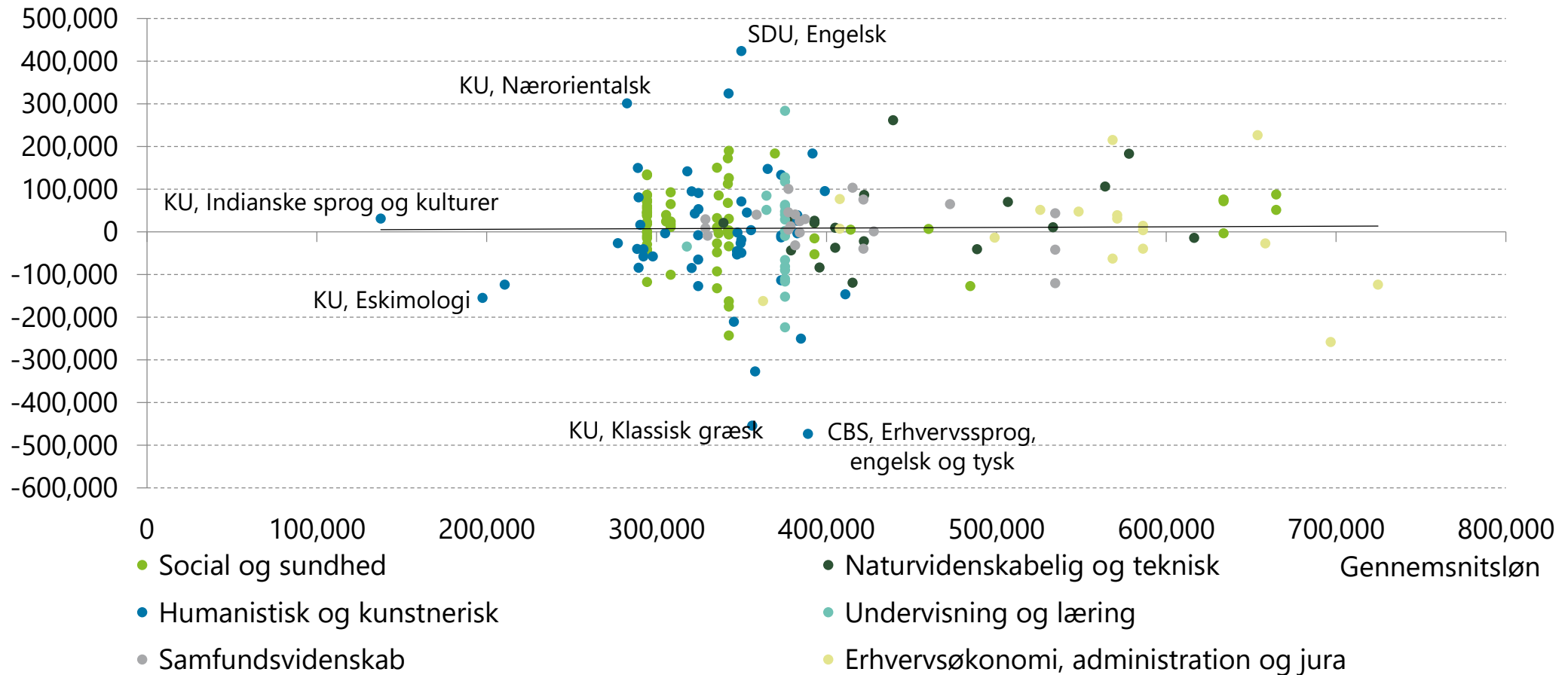
Afkast for akkurat optagne afhænger ikke af gennemsnitsløn

Privatøkonomisk afkast

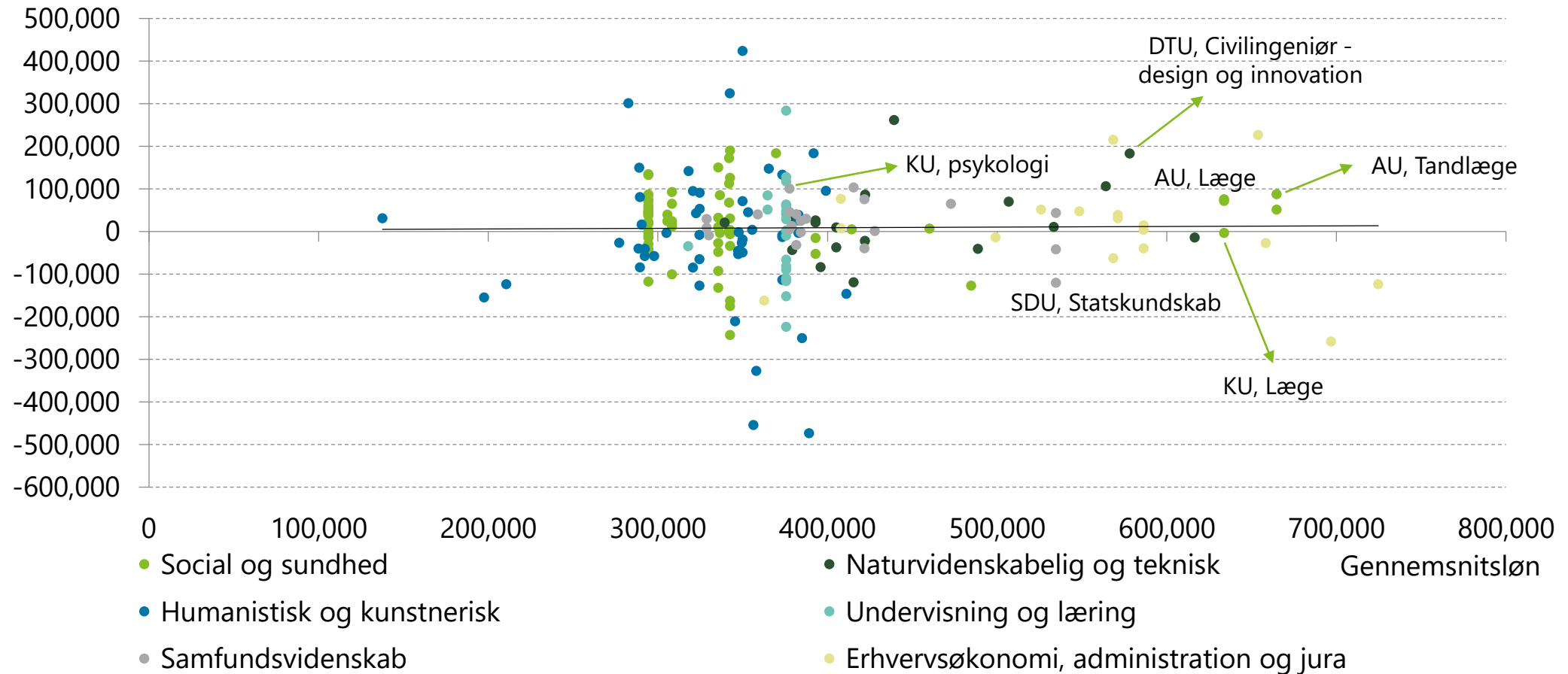
Afkast for akkurat optagne afhænger ikke af gennemsnitsløn

Privatøkonomisk afkast

Afkast for akkurat optagne afhænger ikke af gennemsnitsløn

Privatøkonomisk afkast

Politikkonsekvenser

- Konklusion: Vi har anskuet optaget på videregående uddannelser forkert
- Men: Vores analyse fortæller desværre ikke, hvad der så er det rigtige at gøre

Er det de rigtige, som får efteruddannelse?

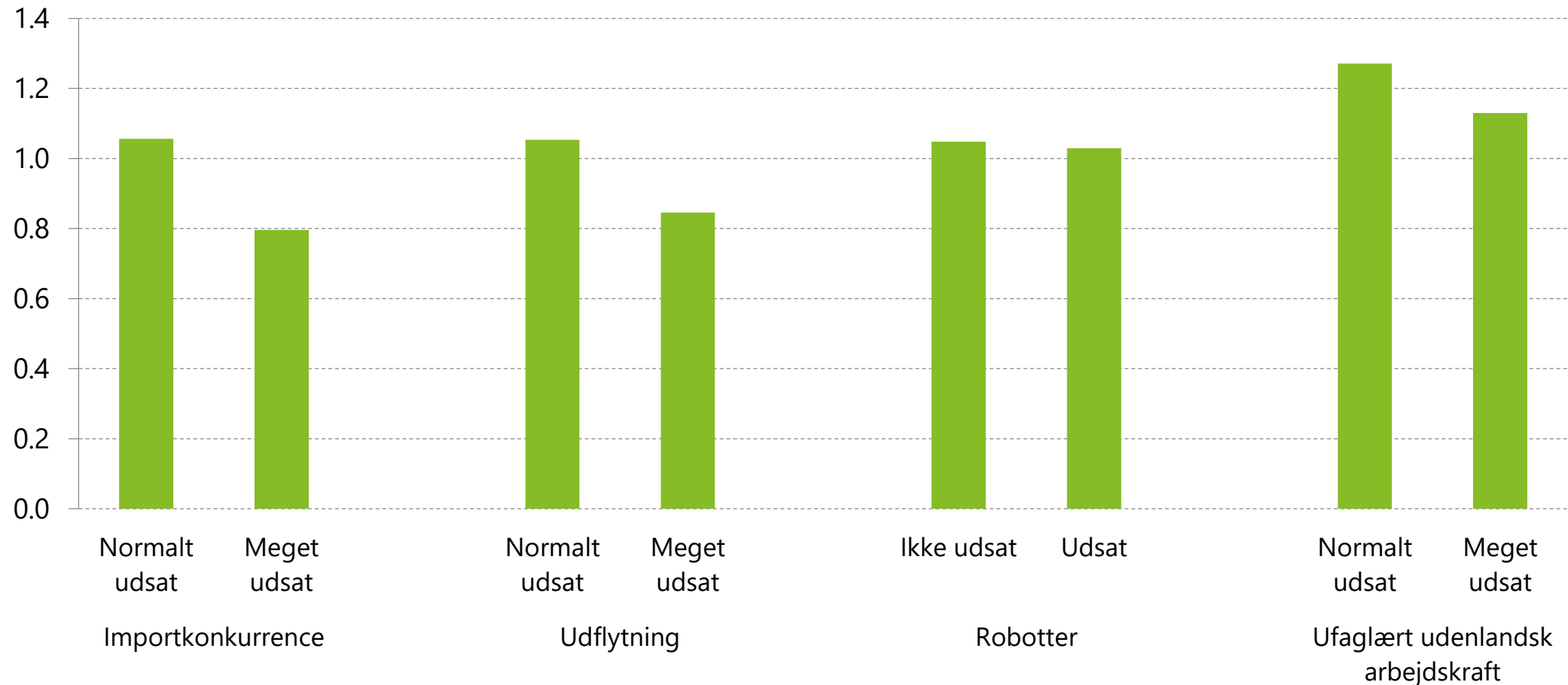
Efteruddannelse

- To formål med efteruddannelse
  - Løbende opkvalificering inden for virksomheden
  - Omstilling til nye jobfunktioner i andre virksomheder
- Offentlig støtte til efteruddannelse bør primært have fokus på omstilling
- Vi ser på, om personer, der arbejder i udsatte jobs og derfor har større behov for omstilling, i højere grad får efteruddannelse

Medarbejdere i udsatte jobs får mindre efteruddannelse

Omfanget af efteruddannelse i løbet af tre år opgjort i pct. af et årsværk

Pct.

Prekariatet

POLITIKEN

Nu rejser en ny klasse sig

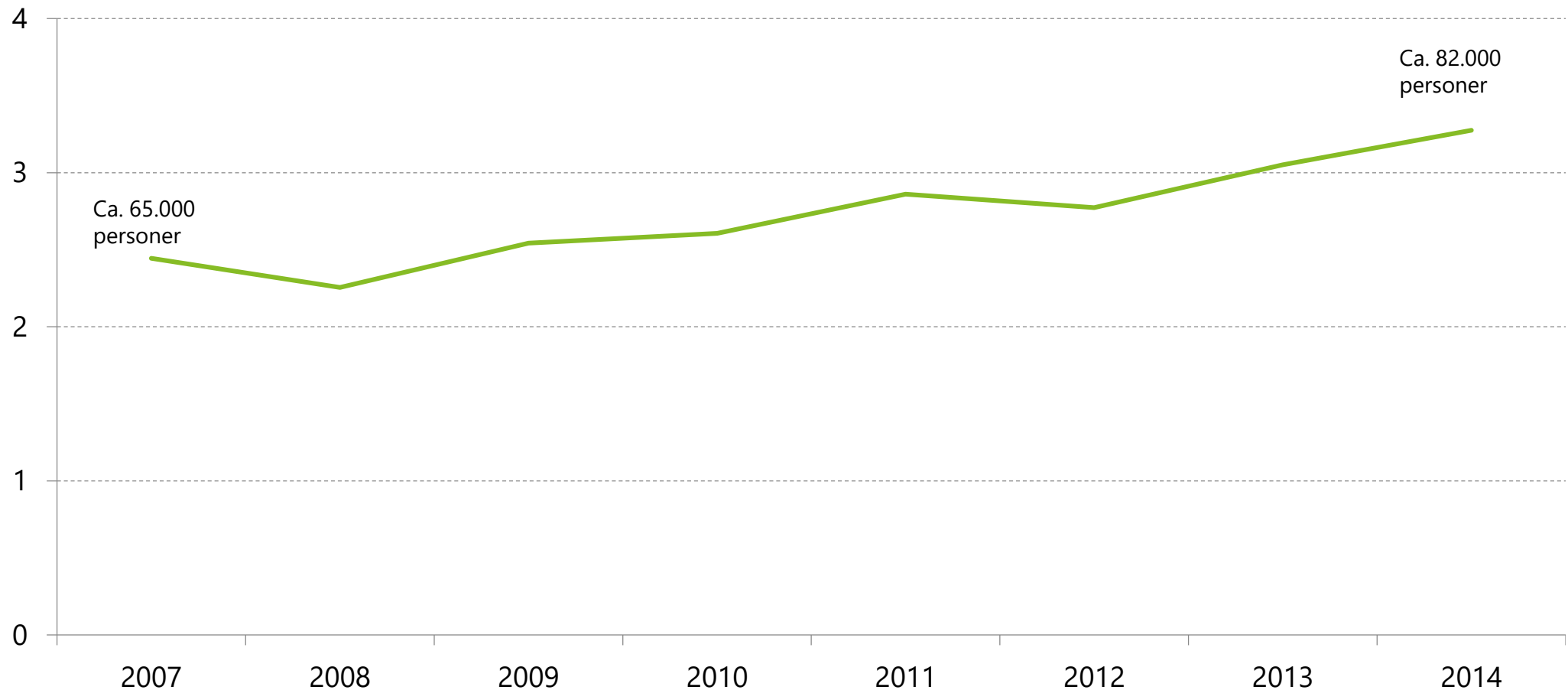
Der er skrigende behov for en ny bevægelse, der vil organisere den vildt voksende gruppe af mennesker, som rykker ud og ind af midlertidige jobs og lever på kanten af samfundet, mener den britiske forfatter og økonom Guy Standing.

- Vores definition af prekariatet: Lønmodtagere, som *ufrivilligt* har midlertidig ansættelse eller deltidsansættelse over mindst tre år
- Et tab for den enkelte og for samfundet
- Er der nu tale om et "vildt voksende" fænomen?

Flere lønmodtagere hænger fast i prekariatet

Andelen af lønmodtagere, som er løst tilknyttet arbejdsmarkedet i minimum tre år.

Pct.

Prekariatet i Danmark

- Ikke voldsom stigning, men dog 17.000 flere personer i prekariatet de seneste 8 år
- Hvis deres arbejdstid er reduceret med $\frac{1}{4}$ af fuld tid, så svarer stigningen til ca. 4.000 fuldtidspersoner
- Der er gennemført vanskelige reformer i dette land med mindre beskæftigelseseffekt end 4.000 fuldtidspersoner

Stress – en ny folkesygdom?

BØRSEN.

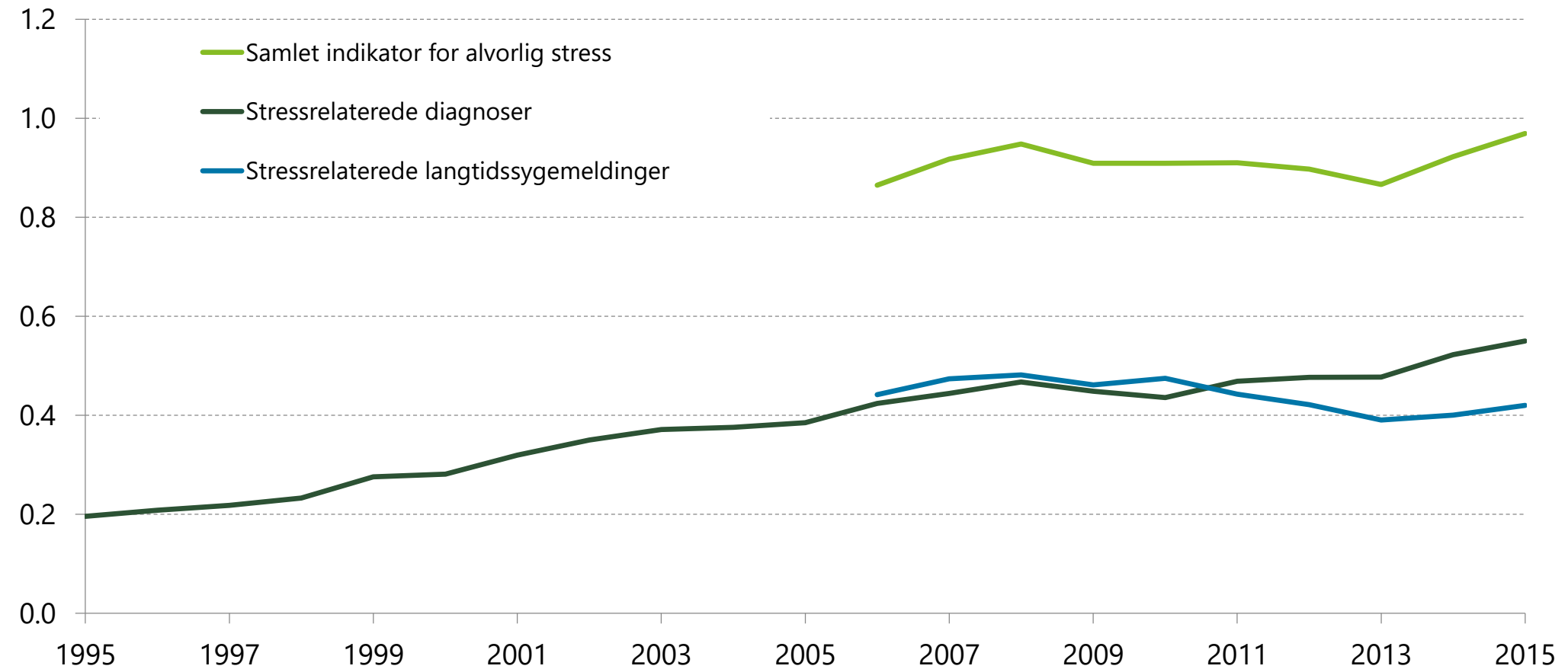
Stress er en stigende folkesygdom

- Et stigende stressomfang er et samfundsproblem:
  - Tabt livsglæde
  - Behandlingsomkostninger
  - Tab af produktion, uddannelse mv.
- Er stressomfanget nu også stigende, som mange mener?
- Ny indikator for alvorlig stress baseret på registerdata:
  - Stressrelaterede diagnoser fra hospitalsvæsenet
  - Stressrelaterede langtidssygemeldinger uden kontakt til hospitalsvæsenet

Andelen af beskæftigede med alvorlig stress er stigende

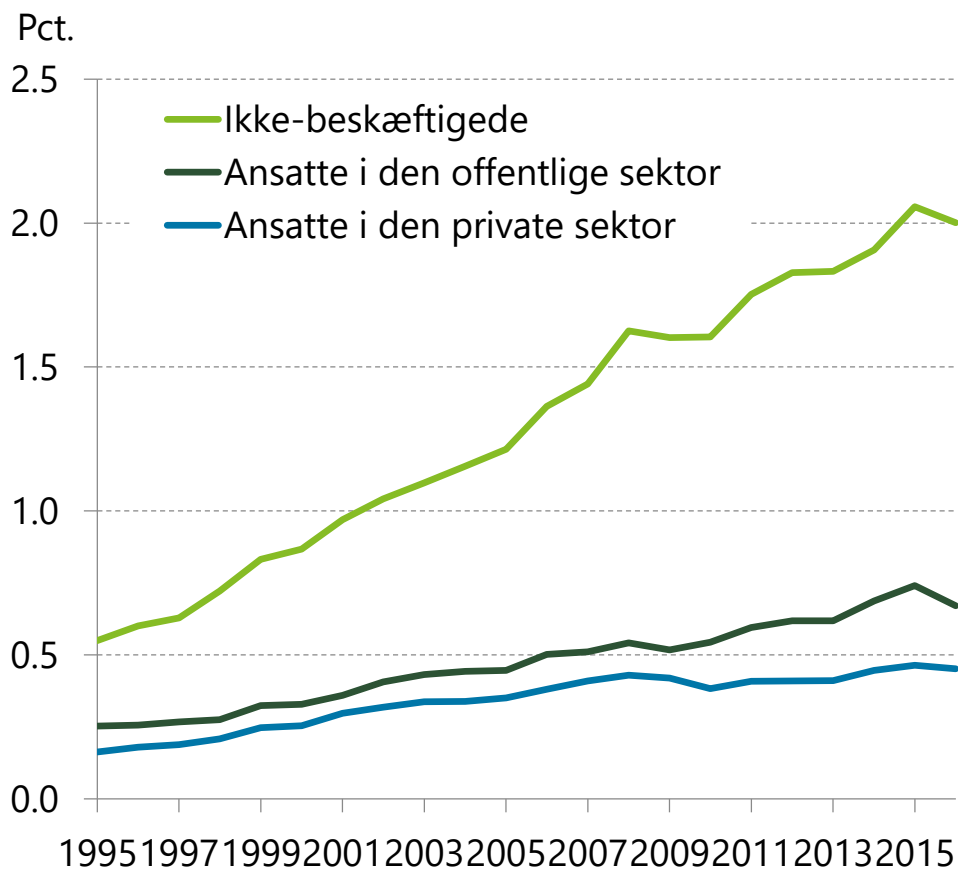
Andel af beskæftigede med en stressrelateret diagnose eller stressrelateret længerevarende sygdomsmelding

Pct.

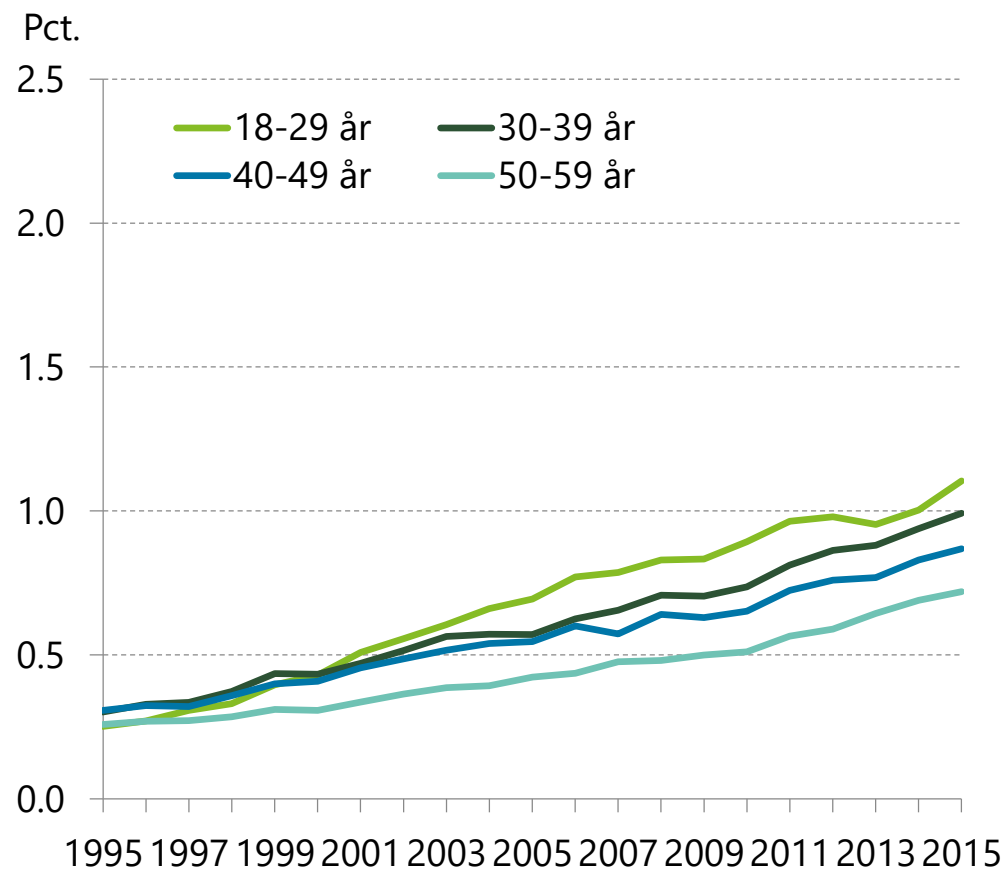

Stigningen i omfanget af stress er størst for ikke-beskæftigede og for unge

Stigningen er markant større for ikke-beskæftigede, herunder ledige og studerende

Stigningen er større for de yngre generationer

Stress i Danmark

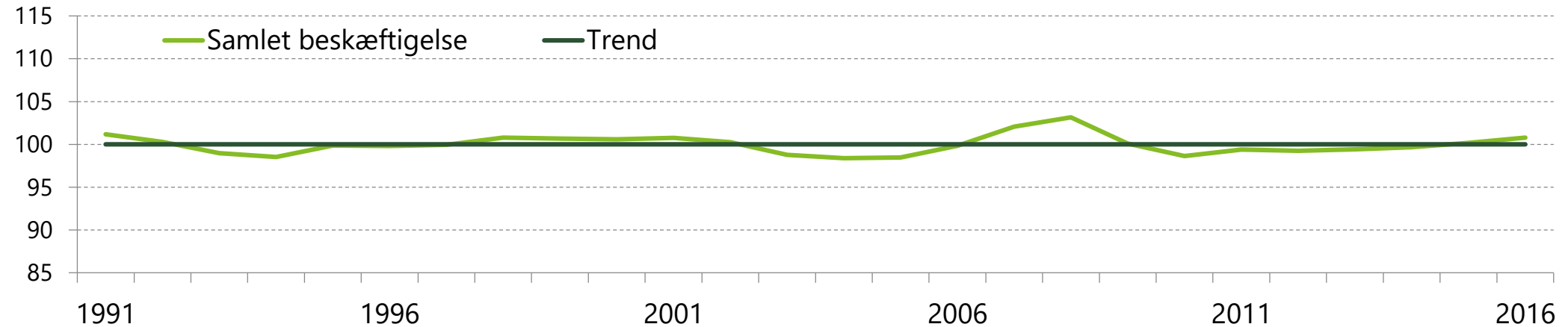
- Omfanget af alvorlig stress er konjunkturafhængigt
- Moderat stigning i underliggende omfang af alvorlig stress for beskæftigede
- Markant større stigning for personer, som ikke er i beskæftigelse og for unge
- Peger på indsatser i fx uddannelsessystemet og arbejdsmarkedspolitikken

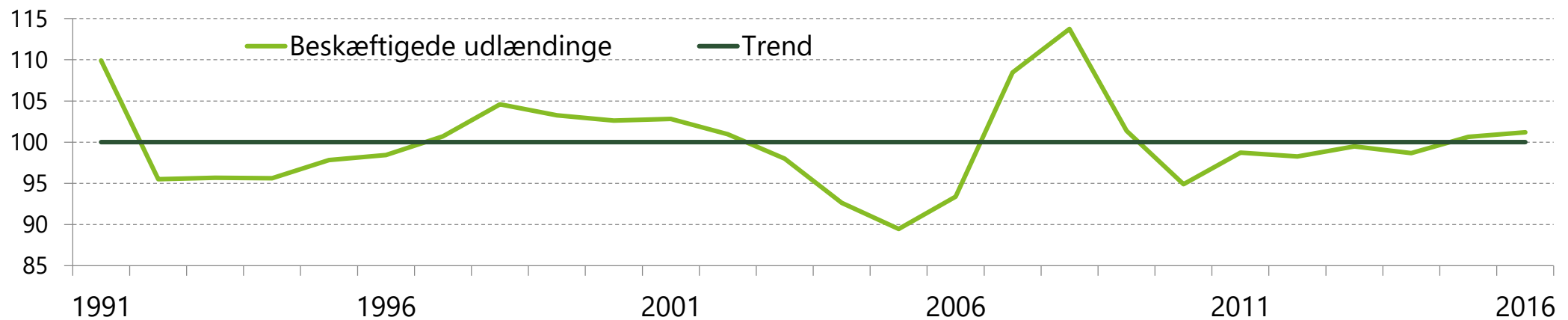
Den stabiliserende effekt af udenlandsk arbejdskraft

Udenlandsk beskæftigelse er mere konjunkturafhængig ...

Samlet beskæftigelse ift. sit trend-niveau

Udenlandsk beskæftigelse ift. sit trend-niveau

... og det stabiliserer dansk økonomi

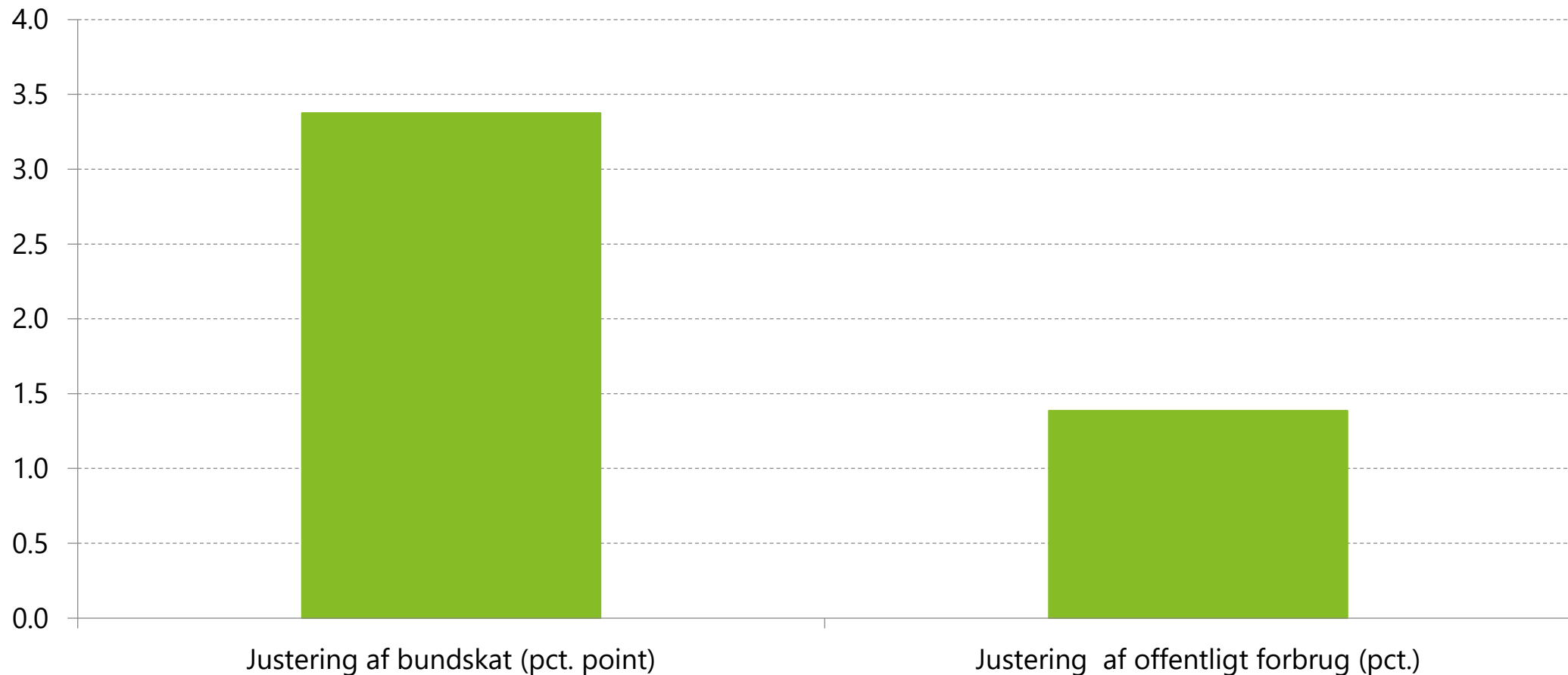
- Når beskæftigelsen stiger med 1 pct., stiger beskæftigelsen for udlændinge med 4 pct.!
- Stor effekt - regneeksempel:
- I dag er ca. 10 pct. af de beskæftigede udlændinge
- Antag ophedning af økonomien hvor beskæftigelsen stiger med 100.000 personer:
- Hvis udenlandsk beskæftigelse steg proportionalt, ville det være 10.000 personer ...
- ... men udenlandsk beskæftigelse stiger med 40.000 personer
- De 30.000 er en ekstraordinær stigning, som må formodes at dæmpe lønpres og inflation
- De omvendte gælder under en lavkonjunktur, hvor beskæftigelsen falder
- Konjunkturdæmpende effekt ...

Konjunkturdæmpende effekt ved BNP-udsving på $\pm 1,5$ pct.

Krævede ændringer i den økonomiske politik over cyklus for at give samme stabiliserende effekt

Pct. / Pct. point

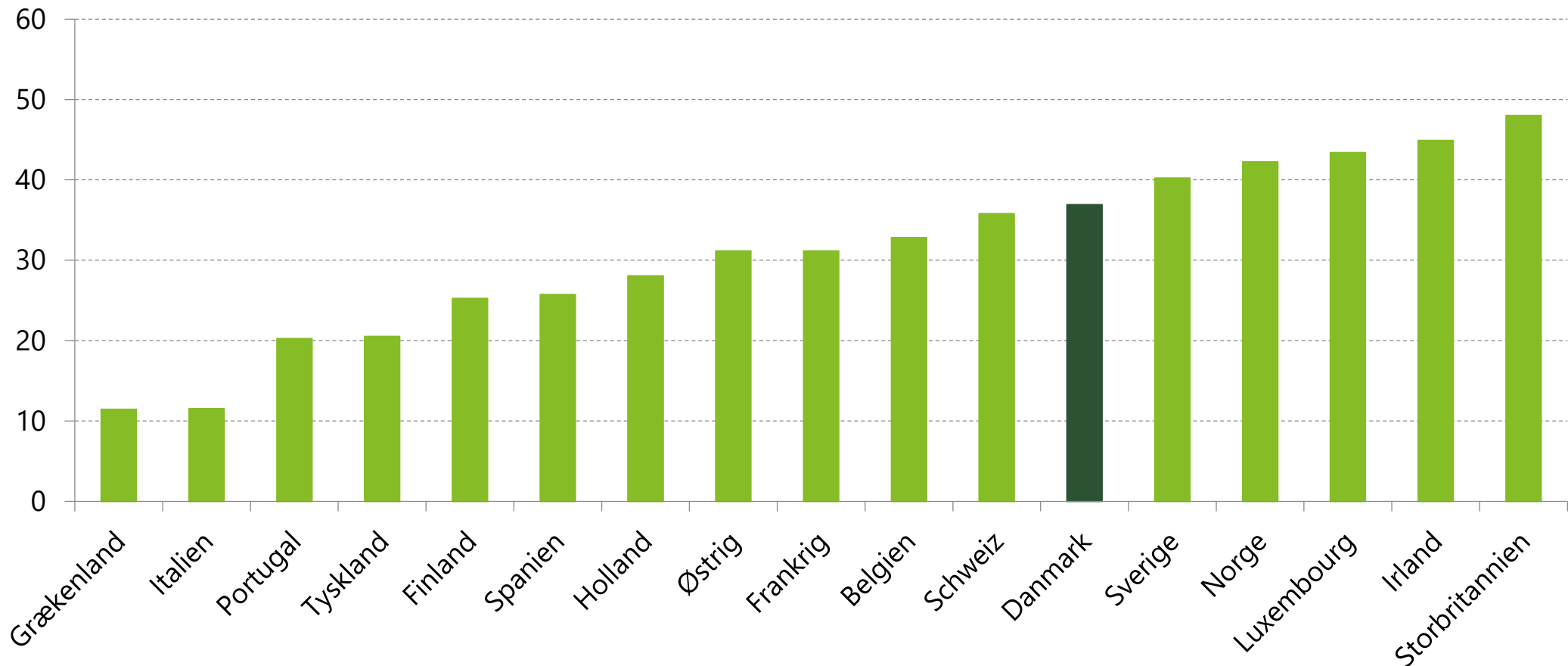

Er uddannelsesniveaueet for
indvandrere til Danmark lavt?

Er uddannelsesniveaueet for indvandrere til Danmark lavt?

Andelen af indvandrere med en videregående uddannelse

Pct.

Nej!

- Danmark nr. 6. i Europa mht. andel af højtuddannede blandt indvandrere
- Lige overgået af Sverige og Norge, men det skyldes nok statistikproblem
- Danmark tiltrækker ikke systematisk indvandrere med lavere uddannelsesniveau
- Selvfølgelig kan Danmark tilstræbe at tiltrække endnu bedre uddannede indvandrere ...
- ... men det ligger ikke lige til højrebænet

Overordnet konklusion

- De højthængende frugter er der
- Og der kan være behov for at høste dem
- Men det er ikke nogen nem opgave